

BARIERE ÎN IMPLEMENTAREA CADRULUI DE RAPORTARE INTEGRATĂ - PERSPECTIVA REPUBLICII MOLDOVA

BARRIERS IN IMPLEMENTING THE INTEGRATED REPORTING FRAMEWORK - PERSPECTIVE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autor: Ana-Carolina BĂRBIERU, drd.

carolinabarbieru@gmail.com

Coordonator științific: Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ.,

svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract:** Integrated reporting (IR) is a novelty in the field of corporate reporting, and in the Republic of Moldova, it is a completely unknown realm. The growing interest in integrated reporting motivates researchers in developing countries who are increasingly addressing this topic in the studies presented. We aimed to determine the barriers in the implementation of the IR framework, both at international and national level. One of the limitations of the study is the analysis of the existing literature, which is still in its infancy, but this offers the prospect for new studies, with the development of integrated reporting practices. And things can propose to serve as a basis for the analysis of barriers in the implementation of IR in the Republic of Moldova, providing perspectives for overcoming and removing them. The topicality of the topic consists in the need to provide concise information about integrated reporting, in relation to the possible barriers that may be encountered in the Republic of Moldova, integrated reporting being a concept that is increasingly addressed in the European space.*

Cuvinte-cheie: rapoarte integrată, bariere în implementarea IR, cadrul de raportare integrată, Consiliul Internațional de Raportare Integrată, gândire integrată.

Cod JEL. M40, M41

Introducere.

Deși raportarea integrată se referă de obicei la practicile de raportare externe, creșterea sa de aplicare în practică este determinată în principal de nevoile interne ale organizațiilor. Actualitatea temei constă în necesitatea de a furniza informații concise despre raportarea integrată, în raport cu barierele posibile care pot fi întâmpinate în Republica Moldova, raportarea integrată fiind un concept care se abordează din în ce mai des în spațiul european.

Una dintre principalele provăcări a raportării integrate este adaptarea proceselor interne unei companii în legătură cu activitățile de raportare menite să realizeze raportul integrat, dar și legătura cu luarea deciziilor interne. În acest sens, se evidențiază necesitatea unei explorări suplimentare a aspectelor interne ale raportării integrate și sublinierea problemelor de cercetare despre procesele interne care stau la baza raportării integrate [2].

La fel de importantă este și necesitatea cercetării impactului raportării integrate asupra gândirii managementului companiei și a companiei în general. Odată ce compania adoptă raportarea integrată, managementul întreprinderii ar putea să privească strategiile și oportunitățile pe termen lung dintr-o altă perspectivă [3].

Primul pas în cercetarea proceselor interne (figura 1) este identificarea și analiza posibilelor bariere în implementarea cadrului de raportare integrată, care pot furniza informații despre modul în care procesele interne pot fi ajustate.

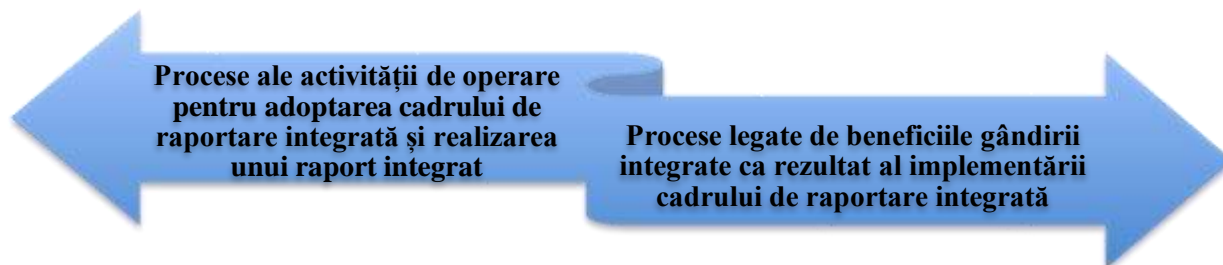

Figura 1. Procese interne pe parcursul adoptării raportării integrate

Sursa: Elaborat de autor în baza [5]

Metodele de cercetare utilizate.

Scopul acestui studiu este determinarea barierelor în implimentarea cadrului de raportare integrată în Republica Moldova. Pentru a atinge scopul urmărit, drept suport metodologic al investigației a servit metoda universală de cercetare a materiei, fenomenelor, proceselor – metoda dialectică a cunoașterii cu componentele ei: analiza, sintetiza, inducția și deducția, precum și metodele inerente disciplinelor economice: observarea, compararea, selectarea, gruparea, abstracția științifică. Investigațiile au fost efectuate în baza prevederilor Cadrului Raportării Integrate realizat de Consiliul Internațional al Raportării Integrate (IIRC) și a Standardelor Inițiativei de Raportare Globală GRI), precum și surselor bibliografice de specialitate.

Analiza literaturii de specialitate.

Raportarea integrată continuă să fie o modalitate de raportare necunoscută pentru multe companii, chiar și în spațiul european. În Republica Moldova, mai mult ca atât, însăși conceptul de raportare integrată nu este cunoscut, iar pentru companiile raportoare, cu siguranță este o noutate. Având în vedere aceste aspecte, se resimte necesitatea de analiză a limitărilor care servesc drept bariere în implimentarea raportării integrate.

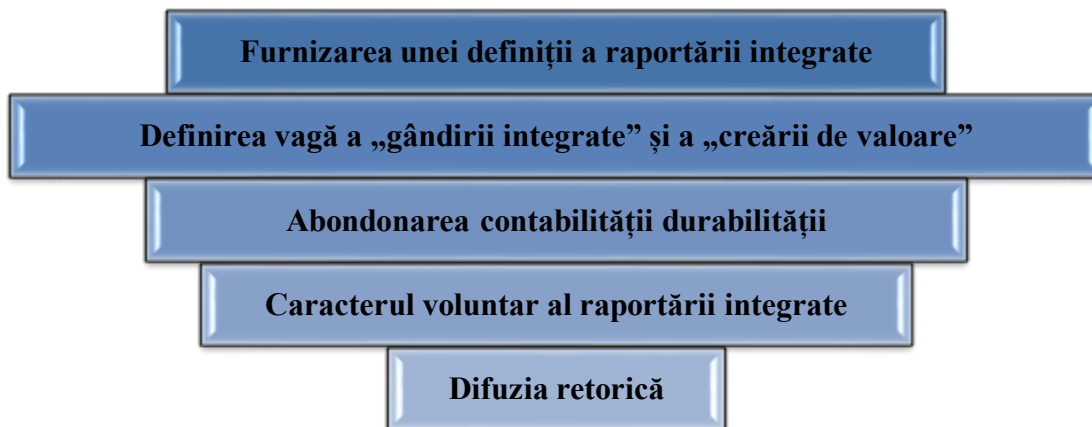

Figura 2. Bariere în implimentarea raportării integrate

Sursa: Elaborat de autor în baza [5]

Definiția raportării integrate se referă deopotrivă la trei modele distincte de „raportare integrată”, o barieră în calea adoptării raportării integrate fiind confuzia cu privire la ceea ce înseamnă acest concept. Raportarea integrată fiind un concept nou, necesită o definiție clară și concisă, universal acceptată, însă până acum aceasta nu a fost identificată.

O versiune a modelului de raportare integrată este regăsită în rapoartele King II și King III, realizate de către Institutul Directorilor din Africa de Sud (în continuare, IoDSA). Deși se exercită o presiune instituțională puternică asupra companiilor sud-africane să respecte toate recomandările King III, aceasta este în esență o politică privind guvernanta corporativă, nu un cadru de raportare specific.

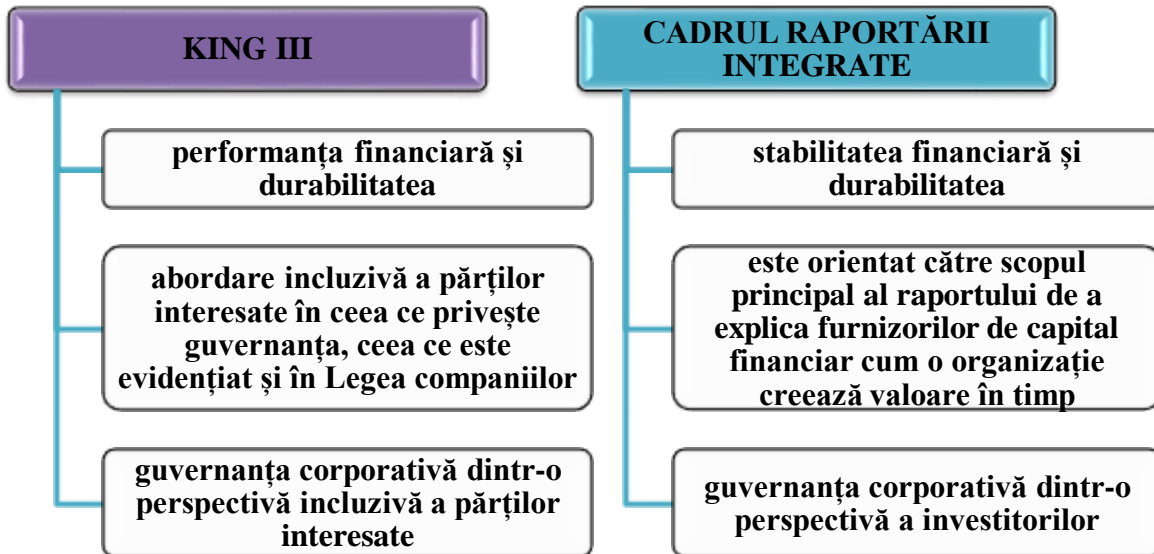

Figura 3. Aspecte comparative ale King III și a cadrului de raportare integrată

Sursa: Elaborat de autor în baza [9, 10, 11]

Un alt model al raportării integrate a fost propus de economiștii Eccles și Krzus în cartea „One Report”. Acest model de raportare integrată a fost dezvoltat înainte ca Comitetul Internațional de Raportare Integrată să fie format în anul 2009. În acest fel, se poate menționa că ideile lui Eccles și Krzus, cât și recomandările din King III, au servit drept baza pentru elaborarea proiectului Comitetului Internațional de Raportare Integrată [6].

Al treilea model al raportării integrate este versiunea prezentată de IIRC în anul 2013. Conform IIRC, cadrul de raportare integrată este acum o parte integrantă a noilor linii directe de guvernanta corporativă King IV [12]. Dar, ca și în cazul raportului King III și IV, utilizarea actualului cadru de raportare integrată nu este o cerință. Abordarea bazată pe rezultate determină faptul că companiile din Africa de Sud pot pregăti un raport integrat în orice formă pe care o aleg, atâta timp cât demonstrează conformitatea cu toate recomandările King IV, iar acest lucru nu solicită în mod explicit utilizarea cadrului de raportare integrată.

În ciuda principiului fundamental de a promova sustenabilitatea în contabilitate [15], lansarea cadrului de raportare integrată în 2013 a abandonat contabilitatea durabilității, iar aceasta a devenit ulterior o altă barieră în implementarea cadrului de raportare integrată [8]. Lipsa de implicare în contabilitatea durabilității a distanțat cercetătorii și raportorii preocupați de durabilitatea socială și de

mediu de cadrul raportării integrate. În acest sens, GRI și alte cadre de raportare continuă să fie lideri în raportarea corporativă [4]. Corporate Reporting Dialogue subliniază faptul că IIRC încearcă să indentifice soluțiile pentru diminuarea diferenței dintre raportarea durabilității și contabilitatea ESG.

Încă o barieră în implimentarea cadrului de raportare integrată este lipsa unei defîniri concrete a conceptelor de „gândire integrată” și „crearea de valoare”. În timp ce definițiile care necesită judecată profesională și permit interpretarea sunt adaptabile astfel încât organizațiile să le poată adapta pentru a se potrivi nevoilor lor, ele prezintă, de asemenea, o barieră în implementarea cadrului de raportare integrată, deoarece modul în care ar trebui aplicate nu este clar [5].

IIRC definește gândirea integrată ca: „*considerarea activă de către o organizație a relațiilor dintre diferitele sale unități operaționale și funcționale și capitalurile pe care organizația le folosește sau le afectează. Gândirea integrată duce la luarea deciziilor integrate și la acțiuni care iau în considerare crearea, conservarea sau erodarea valorii pe termen scurt, mediu și lung.*” [11].

IIRC până acum încă nu a formulat o definiție a raportării integrate care să ofere o explicație cuprinzătoare a acestui concept [7]. Una dintre problemele care pot apărea în cadrul companiilor este transpunerea în practică a conceptului de gândire integrată, deoarece sunt necesare modificări ale comportamentului, care este o formă de control al managementului cunoscută sub numele de control cultural [13]. Culturile organizaționale puternice nu sunt ușor de schimbat, mai ales dacă sunt asociate cu succesul trecut al unei organizații.

IIRC definește crearea de valoare ca: „*procesul care are ca rezultat creșteri, scăderi sau transformări ale capitalurilor cauzate de activitățile și rezultatele de afaceri ale organizației*” [11].

Reconcilierea a ceea ce constituie valoarea este o altă barieră în calea implementării cadrului de raportare integrată. Atunci când o companie are în vedere operaționalizarea definiției IIRC, aceasta este vagă și are puțin sens. Solicitarea tuturor organizațiilor raportoare să identifice în mod clar toate „creșterile, scăderile sau transformările capitalurilor cauzate de activitățile și rezultatele de afaceri ale organizației” necesită analiza complexă nu numai a creării de valoare, ci și a distrugerii valorii pe care companiile le cauzează. Acesta ar putea fi unul dintre motivele pentru care atât de puține companii se implică în raportarea celor șase capitale.

IIRC urmărește în primul rând: „*îmbunătățirea calității informațiilor disponibile furnizorilor de capital financiar pentru a permite o alocare mai eficientă și mai productivă a capitalului*” [11].

În urma adoptării cadrului de raportare integrate, se observă o reducere a erorilor de prognoză a analiștilor, iar pentru unele companii aceasta are ca rezultat o reducere a costului capitalului [14, 16]. În examinarea valorii pe care raportarea integrată o poate crea, economiștii Baboukardos și Rimmel constată că o abordare integrată de raportare îmbunătățește utilitatea raportării pentru investitori și este asociată cu beneficii economice pozitive - o lichiditate mai mare a acțiunilor, o valoare fermă mai mare și fluxuri de numerar operaționale viitoare mai mari [1]. Chiar dacă studiile pot argumenta în mod convingător că îmbunătățirile din mediul informațional apar din adoptarea raportării integrate, este probabil ca organizațiile să țină cont de alți factori în luarea deciziei de a adopta cadru de raportare integrată în mod voluntar.

Un alt impediment în calea implementării cadrului de raportare integrată este caracterul voluntar al raportării integrate. Cercetările efectuate rezumă că majoritatea companiilor nu folosesc cadrul de raportare integrată pentru a produce rapoartele lor corporative [4]. Un exemplu, poate fi experiența companiilor din Africa de Sud, care trebuie să se alinieze în mod obligatoriu principiilor

din King IV, însă nu sunt presate să se alinieze și la cadrul de raportare integrată. Însă, mereu există a două față a monedei, iar reglementarea poate avea dezavantaje, precum abordarea bazată pe conformitate, adică companiile vor avea tendința să fie preocupate de forma raportului, mai mult decât de conținutul acestuia [3].

Rezultate.

Pentru Republica Moldova cadrul de raportare integrată este un tărâm necunoscut, atât din perspectiva practicii, cât și a bazelor teoretice. Posibilele provocări care ar putea fi întâmpinate în procesul de implementare a rapoartelor integrate în Republica Moldova sunt:

1. *Integrarea raportului financiar și de sustenabilitate al companiei:* Rapoartele financiare actuale promovează concentrarea asupra problemelor financiare și contabile, ceea ce va face ca, la pregătirea rapoartelor integrate, să nu fie clar ce și cum trebuie prezentat. Raportul integrat reflectă atât informații financiare, cât și informații privind sustenabilitatea companiei, aspecte care pot să nu fie clare pentru toți participanții la pregătirea rapoartelor.

2. *Suficiența informațiilor:* companiile trebuie să aibă suficiente informații pentru a putea sintetiza modul în care fiecare companie afectează și a afectat economia comunității (fie pozitiv, fie negativ).

3. *Integrarea proceselor:* raportul trebuie să fie integrat și monitorizat cu alte procese pe tot parcursul anului, pentru a asigura calitatea și acuratețea informațiilor care urmează să fie integrate în raport.

4. *Cerere numai pentru anumite tipuri de companii:* Nu toate companiile vor avea necesarul de cunoștințe, resurse și buget pentru a produce astfel de rapoarte. Cu toate acestea, companiile mari, mici și mijlocii ar putea spori reputația afacerilor lor prin prezentarea de informații care reflectă valorile lor umane și sociale și relația lor de durabilitate cu mediul.

5. *Software și specialiști IT:* dezvoltarea de instrumente care gestionează informațiile non-financiare și care generează suport pentru asigurarea informațiilor reflectate în rapoarte.

6. *Controale interne adecvate:* eficiența controalelor interne asupra informațiilor care nu sunt cuantificabile vor fi o adevărată provocare pentru comitetele de audit

7. *Desemnarea persoanei strategice care conduce procesul:* una dintre marile provocări în realizarea raportului integrat este ca oamenii cheie să internalizeze avantajele raportului

8. *Asigurarea informațiilor non-financiare:* provocarea asigurării informațiilor non-financiare de către auditori.

Figura 4. Posibile bariere în gândirea responsabililor de raportare în Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor

Din păcate, în Republica Moldova nu există încă nicio cerință legală pentru companii de a utiliza cadrul de raportare integrată și, prin urmare, poate fi prevăzută doar o adoptare parțială pentru a se potrivi nevoilor întreprinderilor. Însă, interesul în creștere față de raportarea integrată în rândul cercetătorilor din Republica Moldova, poate să impulsioneze crearea unei baze teoretice și aplicative pentru companiile interesate de raportarea activității acestora ținând cont de responsabilitatea economică, socială și de mediu.

Concluzii.

Literatura de specialitate în domeniul raportării integrate s-a dezvoltat considerabil de când IIRC a publicat cadrul de raportare integrată [11]. Mai multe studii empirice examinează din ce în ce mai mult impactul general al raportării integrate, identificând avantajele și dezavantajele adoptării raportării integrate, dar în viziunea noastră beneficiile acestea predomină și le vom prezenta în figura 5.

Figura 5. Beneficiile raportării integrate

Sursa: Elaborat de autor în baza [11]

Provocarea IIRC este de a convinge utilizatorii rapoartelor că actualul cadru de raportare integrată este oportun pentru raportarea corporativă. Pentru a putea înlătura unele bariere în calea implementării cadrului de raportare integrată, IIRC ar trebui să revizuiască problemele cu care se confruntă companiile și să ajusteze conceptele și principiile la nevoile utilizatorilor de rapoarte.

În Republica Moldova este nevoie de dezvoltat cadrul teoretic și aplicativ al *raportării integrate* pentru a putea depăși bariera necunoscutului. *Un prim pas* în direcția descoperirii raportării integrate este făcut de către cercetători, care își propun elucidarea aspectelor legate de raportarea integrată și, mai ales, racordarea acestora la condițiile din RM. Identificând posibilele bariere în implimentarea raportării integrate în RM, va fi mai ușor de depășit aceste impedimente și, respectiv, va fi mai lesne de câștigat interesul companiilor pentru adoptarea cadrului de raportare integrată în raportarea activității întreprinderii.

Referinte bibliografice:

1. Baboukardos, Diogenis, Rimmel, Gunnar. Value relevance of accounting information under an integrated reporting approach: A research note. *Journal of Accounting and Public Policy*. 2016, vol. 35, nr. 4, pp. 437-452. ISSN 0278-4254.
2. De villiers, Charl, Rinaldi, Leonardo, Unerman, Jeffrey. Integrated Reporting: Insights, gaps and an agenda for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2014, vol. 27, nr. 7, pp. 1042-1067. ISSN 0951-3574.
3. De villiers, Charl, Venter, Elmar, Hsiao, Pei-Chi Kelly. Integrated reporting: background, measurement issues, approaches and an agenda for future research. *Accounting and Finance, Accounting and Finance Association of Australia and New Zealand*. 2017, vol. 57, nr. 4, pp. 937-959. ISSN: 1467-629X.
4. Dumay, John. A critical reflection on the future of intellectual capital: from reporting to disclosure. *Journal of Intellectual Capital*. 2016, vol. 17, nr. 1, pp. 168-184. ISSN 1469-1930.
5. Dumay, John, Bernardi, Cristiana, Guthrie, James, LA TORRE, Matteo. Barriers to Implementing the International Integrated Reporting Framework: A Contemporary Academic Perspective. *Meditari Accountancy Research*. 2017, 25, pp. 461-480. ISSN 2049-372X.

6. Eccles, Robert, Krzus, Michael. *One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*. Hoboken: Wiley & Sons, 2010. ISBN 978-0-470-58751-5.
7. Feng, Tianyuan, Cummings, Lorne, Tweedie, Dale. Exploring integrated thinking in integrated reporting – an exploratory study in Australia. *Journal of Intellectual Capital*. 2017, vol. 18, nr. 2, pp. 330-353. ISSN 1469-1930.
8. Flower, John. The International Integrated Reporting Council: A story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*. 2015, vol. 27, nr. 1, pp. 1-17. ISSN 1045-2354.
9. Institute of directors in southern africa (IoDSA). *King Report on Corporate Governance for South Africa (III)*. Johannesburg: 2009. Institute of Directors in Southern Africa. Disponibil: https://cdn.ymaws.com/www.iodsa.co.za/resource/resmgr/king_iii/King_Report_on_Governance_fo.pdf.
10. Institute of directors in southern Africa (IoDSA). *King IV: Report on Corporate Governance for South Africa*. Johannesburg: 2016. Institute of Directors in Southern Africa. Disponibil: https://cdn.ymaws.com/www.iodsa.co.za/resource/collection/684B68A7-B768-465C-8214-E3A007F15A5A/IoDSA_King_IV_Report_-_WebVersion.pdf
11. International integrated reporting Council (IIRC). *The International Integrated Reporting Framework*. London: 2013. Disponibil: <https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>.
12. International integrated reporting council (IIRC). *IIRC of South Africa: Integrated Reporting is a key feature of King IV*. 2016. Disponibil: <http://integratedreporting.org/news/irc-of-south-africa-integrated-reporting-is-a-key-feature-of-king-iv/>.
13. Merchant, Kenneth, Van Der Stede, Wim. *Management control systems: Performance measurement, evaluation and incentives*. Harlow: Pearson, 2017. ISBN 978-1-292-11055-4.
14. Svetlana, M., Simona-Maria, T., Veronica, G., & Cristina, T. (2020, July). Integrated Reporting– An Influencing Factor on the Solvency and Liquidity of a Company and Its Role in the Managerial Decision-Making Process. In International Conference on Management Science and Engineering Management (pp. 783-794). Springer, Cham.
15. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. (2020). Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. *Sustainability*, 12(2), 603.
16. Zhou, Shan, Simnett, Roger, Green, Wendy. Does Integrated Reporting Matter to the Capital Market?. *Abacus*. 2017, vol. 53, nr. 1, pp. 94-132. ISSN 0001-3072.